

BỒI DƯỠNG VÀ NHÂN RỘNG ĐIỂN HÌNH - BIỆN PHÁP GIÁO DỤC HÀNH VI VĂN HÓA HỌC TẬP CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

ThS. VŨ THỊ THÚY HẰNG*

Trong bối cảnh xã hội phát triển hiện nay, giáo dục hành vi văn hóa học tập (HVVHHT) cho sinh viên (SV) các trường đại học sư phạm (ĐHSP) có ý nghĩa quan trọng, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và xây dựng văn hóa nhà trường. Dưới góc độ tiếp cận hoạt động, tiếp cận giá trị, *bồi dưỡng và nhân rộng điển hình* là biện pháp giáo dục HVVHHT có ý nghĩa và thiết thực với SV ĐHSP.

1. Cơ sở đề xuất biện pháp

1) Ý nghĩa của việc bồi dưỡng và nhân rộng điển hình trong giáo dục HVVHHT cho SV. Bồi dưỡng và nhân rộng điển hình có ý nghĩa quan trọng trong giáo dục HVVHHT cho SV. *Điển hình* là cá nhân hoặc tập thể SV mẫu mực thực hiện hành vi (HV) học tập theo chuẩn mực VHHT; là tấm gương sáng để các SV học tập và noi theo. *Biện pháp bồi dưỡng và nhân rộng điển hình* có ý nghĩa giúp tập thể sư phạm định hướng và khẳng định giá trị HVVHHT mà SV cần theo đuổi bằng chính sức mạnh của bản thân và tập thể; giúp cá nhân và tập thể điển hình củng cố niềm tin và duy trì sự ổn định HVVHHT; làm cho các cá nhân và tập thể điển hình phát triển số lượng và chất lượng HVVHHT. Ngoài ra, biện pháp này sẽ góp phần giúp SV và các tập thể SV trong trường tăng cường và phát triển khả năng đánh giá và tự đánh giá, tạo dư luận điều chỉnh và tự điều chỉnh các HV học tập của người khác và bản thân; kích thích SV học tập và làm theo tấm gương điển hình dựa trên sự phù hợp về nhu cầu học tập của bản thân và mong muốn nâng cao chất lượng hoạt động học tập. Quan trọng hơn cả, biện pháp này sẽ làm cho HVVHHT trở thành loại HV học tập điển hình, chi phối SV trong các hoạt động học tập, định hướng giá trị hoạt động học tập cho SV.

2) Trường ĐHSP với việc giáo dục HVVHHT cho SV. Giáo dục HVVHHT cho SV trong trường sư phạm là hoạt động giáo dục cần thiết để bồi dưỡng, hình thành nhân cách người giáo viên tương lai. Đây là nội dung giáo dục quan trọng, là cơ sở vững chắc để trường ĐHSP xây dựng môi trường giáo dục đại học chuyên nghiệp và trường sư phạm sẽ là môi trường học tập lành mạnh, khoa học, thân thiện, học tập có kỉ

luật, kỉ cương, phát huy tính mô phạm trong nhà trường sư phạm. Giáo dục HVVHHT cho SV có hiệu quả không chỉ khẳng định vai trò to lớn của môi trường sư phạm trong việc thực hiện mục tiêu giáo dục (phát triển toàn diện nhân cách cho người học) mà còn góp phần tạo nên *bản sắc của nhà trường sư phạm* trong việc đào tạo giáo viên tương lai.

Trường ĐHSP có nhiều thuận lợi để sử dụng biện pháp *Bồi dưỡng và nhân rộng điển hình trong giáo dục HVVHHT cho SV*, vì: - Đa số SV sư phạm mong muốn phấn đấu và ý thức được những yêu cầu đối với nhân cách nhà giáo tương lai; - Trường ĐHSP có chương trình GD-ĐT với hệ thống các hoạt động giáo dục đặc trưng (đặc biệt là các hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm) tạo điều kiện thuận lợi để việc bồi dưỡng và nhân rộng điển hình thành công; - Môi trường, cảnh quan sư phạm với hệ thống các chuẩn mực trong các mối quan hệ (SV với SV, giảng viên - SV; cá nhân với tập thể...) tạo ra môi trường cho hoạt động này dễ dàng được thực hiện; - Công tác giáo dục HVVHHT có sự tham gia của đội ngũ giảng viên có trình độ cao về lí luận giáo dục và tổ chức hoạt động giáo dục SV, các trường ĐHSP có bề dày truyền thống dạy - học...

Tất cả các điều kiện này cho thấy, sử dụng biện pháp bồi dưỡng và nhân rộng điển hình là khả thi trong giáo dục HVVHHT cho SV các trường ĐHSP.

3) Đặc điểm tâm lí của SV ĐHSP. SV ĐHSP mang đầy đủ những đặc điểm tâm lí của thanh niên SV nói chung, mặt khác việc sống và học tập dưới mái trường sư phạm làm hình thành những đặc điểm tâm lí định hướng trở thành giáo viên trong tương lai.

- *Về mặt nhận thức*, SV có sự phát triển cao về trí tuệ (biểu hiện ở trình độ, trí nhớ, tư duy và tưởng tượng): sự chọn lọc của trí giác và trí nhớ; trí tưởng tượng sáng tạo; sự phối hợp nhịp nhàng, tinh tế và uyển chuyển của nhiều thao tác tư duy (so sánh, phân tích, tổng hợp, trừu tượng hoá, khái quát hoá). Ở SV có sự phát triển mạnh mẽ của các phẩm chất hoạt động trí tuệ

* Khoa Công tác thanh niên - Học viện Thanh thiếu niên Việt Nam

như tính độc lập, tính phê phán, tính linh hoạt, tính định hướng... Những ưu thế này cho phép SV dễ dàng trong tiếp thu các chuẩn mực HVVHHT, hiểu được ý nghĩa và cách thức thực hiện HV. SV có thể nhận xét, đánh giá HVVHHT được thể hiện ở những điển hình mà các nhà sư phạm và tập thể sư phạm sử dụng để nhân rộng HV học tập mong đợi.

- *Tự ý thức của SV phát triển cao*, thể hiện ở khả năng tự quan sát, tự phân tích, tự đánh giá, tự kiểm tra, tự điều khiển, điều chỉnh hoạt động của bản thân. Từ đó, SV tự điều chỉnh nhận thức, thái độ và hành động đối với bản thân, người khác và nhiệm vụ học tập theo những chuẩn mực xác định, đáp ứng yêu cầu phát triển nhân cách chuẩn mực. SV có khát vọng được công nhận, được xã hội đánh giá, tự đánh giá và cao nhất là mong muốn được tự hoàn thiện mình. Đặc điểm này tạo cơ sở quan trọng để các nhà giáo dục khơi dậy và thúc đẩy quá trình phấn đấu, vươn lên, hoàn thiện bản thân của SV.

- *Về mặt tình cảm*, thời kì SV là thời kì phát triển nhất về tình cảm trí tuệ, tình cảm đạo đức và tình cảm thẩm mĩ. *Tình cảm trí tuệ* của SV biểu hiện rõ thái độ tích cực với việc chiếm lĩnh tri thức, kĩ năng, kĩ xảo; tự khám phá, vận dụng sáng tạo các phương pháp và phương tiện học tập nhằm thực hiện có hiệu quả nhiệm vụ học tập. *Tình cảm đạo đức và tình cảm thẩm mĩ* của SV có chiều sâu rõ rệt: SV có thể lí giải, phân tích một cách có cơ sở những gì mà họ yêu thích; SV có cách cảm, cách nghĩ riêng. Những đặc điểm về sự phát triển trong đời sống tình cảm của SV là điều kiện để các nhà giáo dục khơi gợi, củng cố và tổ chức các hoạt động để tạo ra và duy trì HV văn hóa biểu thị phong cách học tập mà nhà trường và xã hội mong đợi.

- *Quá trình phát triển nhân cách của SV sư phạm* diễn ra theo xu hướng cơ bản là xây dựng, hoàn thiện, phát triển xu hướng nghề nghiệp, niềm tin và năng lực cần thiết của một giáo viên trong tương lai; các quá trình nhận thức được nghề nghiệp hoá; tình cảm, nghĩa vụ, tinh thần trách nhiệm và tính tự chủ, độc lập, sáng tạo trong học tập, khả năng tự giáo dục được nâng cao...

- *SV có sự phát triển mạnh mẽ về động cơ học tập, về định hướng giá trị xã hội* có liên quan đến nghề dạy học. Quá trình học tập của SV sư phạm được thúc đẩy bởi một số động cơ: khao khát có tri thức và kĩ năng, lòng yêu trẻ, yêu lao động sư phạm, muốn tự khẳng định mình, muốn trở thành giáo viên giỏi, muốn được xã hội tôn vinh...

Những đặc điểm về sự phát triển tâm lí của SV tạo điều kiện thuận lợi để các nhà giáo dục thiết kế hoạt động bồi dưỡng và nhân rộng điển hình trong giáo dục HVVHHT cho SV.

2. Thực hiện biện pháp

1) Mục tiêu. Xây dựng điển hình là cá nhân, nhóm hoặc lớp SV mẫu mực thực hiện HVVHHT; trên cơ sở đó nhân rộng các điển hình HV này để việc thực hiện HVVHHT trở thành phổ biến trong hoạt động học tập và rèn luyện của SV trong toàn lớp, toàn khoa, toàn trường.

2) Nội dung biện pháp. Bồi dưỡng HVVHHT cho từng SV, nhóm SV, lớp SV nòng cốt trên cơ sở có sự lựa chọn về phẩm chất, năng lực học tập, gồm: bồi dưỡng nhận thức về HVVHHT; các nội dung HV và cách thực hiện HV; các yêu cầu cụ thể đối với HV (kiến thức, kĩ năng thực hiện HV với các mặt khác nhau của hoạt động học tập); bồi dưỡng thái độ đối với HVVHHT; bồi dưỡng về kĩ năng thực hiện HVVHHT; xây dựng uy tín cũng như bồi dưỡng cho các điển hình này phương pháp dẫn dắt, thuyết phục những SV khác thực hiện và làm theo...

Nhân rộng điển hình thực hiện HVVHHT trong SV bằng cách tổ chức các hoạt động cụ thể theo hướng giúp SV tham gia, thấy được giá trị, ý nghĩa thực tiễn và mẫu HV chân thực của bạn học trong các tình huống học tập; lời cuốn và tạo dư luận đồng tình, ủng hộ làm theo HV mẫu mực điển hình.

3) Cách thức tiến hành: - Lãnh đạo các khoa phối hợp với các phòng chức năng, Đoàn thanh niên, cố vấn học tập, giảng viên làm công tác phụ trách SV thống nhất tiêu chí về đối tượng lựa chọn làm điển hình, nội dung bồi dưỡng và nhân rộng điển hình; lập kế hoạch bồi dưỡng và nhân rộng điển hình gắn với các hoạt động cụ thể, đặc trưng của trường ĐHSP; - Mở lớp tập huấn, các câu lạc bộ nhằm bồi dưỡng HVVHHT cho SV, nhóm SV, lớp SV được lựa chọn và các nhà giáo dục trực tiếp bồi dưỡng, giúp đỡ SV hoặc SV tham gia bồi dưỡng, giúp đỡ lẫn nhau; - Đưa các tiêu chí và yêu cầu cụ thể về HVVHHT thành một nội dung trong hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên ở trường ĐHSP; - Thiết lập với quy mô từ nhỏ đến lớn theo cấp độ tăng dần các cặp đôi học tập, nhóm học tập, câu lạc bộ học tập có sự tham gia của SV, nhóm SV, lớp SV được chọn làm điển hình, với tư cách là các hạt nhân tạo nên sức sống HVVHHT của các cặp đôi, các nhóm, các câu lạc bộ học tập này; - Phát động các phong trào thi đua, nêu gương tốt trong thực hiện HVVHHT ở nhà trường; - Khen thưởng, biểu dương các thành tích và những tấm gương tiêu biểu sau mỗi hoạt động thi đua, khi kết thúc môn học, kì học dựa trên kết quả thực hiện HVVHHT và sự đồng tình của tập thể SV.

(Xem tiếp trang 33)

như sau: Loại tuyệt vời; Loại tốt; Loại ổn; Loại không ổn lắm.

Tổng số điểm của tổ.....

Điểm trung bình của một HS của tổ.....

Tuyên dương:		Phê bình:
1.....		1.....
2.....		2.....
3.....		3.....
Xác nhận của tổ trưởng	Xác nhận của lớp trưởng	Giáo viên chủ nhiệm

Sự đa dạng của HS trong lớp học, đòi hỏi GVCN phải quan tâm và tạo cơ hội phát triển, hòa nhập cho mọi đối tượng HS trong lớp học. Đối với HS cá biệt (HS giỏi; HS có năng khiếu; HS có biểu hiện khác thường: học sa sút, hành vi lệch lạc, hoàn cảnh khó khăn...), GVCN cần chú ý nhiều hơn và kết hợp với các lực lượng giáo dục (gia đình, nhà sư phạm, xã hội) tìm ra các biện pháp hữu hiệu với từng đối tượng cụ thể. VD: Đối với HS có hành vi lệch chuẩn, GV cần quan tâm chú ý nhiều hơn, tìm hiểu nguyên nhân, kết hợp với các lực lượng giáo dục (gia đình, nhà sư phạm, xã hội) tìm ra các biện pháp hữu hiệu, thường xuyên động viên, trợ giúp tháo gỡ khó khăn mà HS gặp phải, thu hút HS tham gia tích cực vào các HĐ sinh hoạt tập thể của lớp chủ nhiệm....

3. Như vậy, công tác chủ nhiệm lớp của giáo viên ở trường THPT là công việc khó khăn, phức tạp và

mất rất nhiều thời gian. Công việc đòi hỏi sự đa năng, kiên nhẫn của GVCN đặc biệt là những kiến thức, phương pháp quản lí, tổ chức các HĐ giáo dục, lòng yêu thương con trẻ và sự tận tâm với nghề. Với cách thức quản lí và tổ chức các HĐ giáo dục khoa học, hiệu quả trên đây của GVCN sẽ góp phần thực hiện tốt các mục tiêu giáo dục của trường THPT hiện nay. □

Tài liệu tham khảo

1. Chiến lược phát triển giáo dục giai đoạn 2011–2020, Dự thảo tháng 4/2011.
2. Nguyễn Thị Mai Lan. Định hướng giá trị, nhân cách của học sinh trung học phổ thông. NXB Từ điển Bách khoa, H. 2010.
3. Hà Nhật Thăng - Nguyễn Đức Quang - Nguyễn Thị Kỳ. Công tác chủ nhiệm lớp ở trường phổ thông, NXB Giáo dục, H. 2005.

SUMMARY

Working as a teacher-in-charge in high schools is complicated and time-consuming because this requires the teacher to be versatile and patient. Moreover, the teacher-in-charge needs to have knowledge, managerial and organizational skills of educational activities, love of children, and devotion to the profession. The scientific management and organization of educational activities of the teacher-in-charge may contribute to the effective implementation of the current educational objectives in schools.

Bồi dưỡng và nhân rộng..

(Tiếp theo trang 24)

3. Biện pháp bồi dưỡng và nhân rộng điển hình trong giáo dục HVVHHT cho SV các trường ĐHS có ý nghĩa thiết thực giúp nâng cao chất lượng đào tạo và xây dựng văn hóa nhà trường sư phạm. Với biện pháp này, các nhà giáo dục sử dụng được sức mạnh tập thể của SV và lôi cuốn SV trực tiếp tham gia vào quá trình giáo dục. Để biện pháp này phát huy được hiệu quả trong thực tiễn, chúng ta cần đảm bảo một số điều kiện nhất định: - Cán bộ quản lí giáo dục và giảng viên nhận thức được vai trò của các điển hình mẫu mực HVVHHT và ảnh hưởng của các điển hình này đến tư tưởng và phong trào học tập của SV; - Có sự đồng lòng, thống nhất trong lựa chọn, bồi dưỡng và nhân rộng điển hình giữa các khoa, phòng chức năng và các tổ chức Đoàn Thanh niên, Hội SV; - Các SV được chọn làm điển hình HVVHHT phải ý thức được trách nhiệm, vai trò và cố gắng thực hiện sứ mệnh của bản thân trong việc xây dựng phong trào thực hiện HVVHHT trong lớp, khoa và toàn trường... □

Tài liệu tham khảo

1. Lê Văn Anh. “Vấn đề giáo dục giá trị cho thanh niên trong bối cảnh Việt Nam gia nhập WTO”. Kỉ yếu khoa học Giáo dục Việt Nam đổi mới và phát triển, tập 1. Viện Khoa học giáo dục Việt Nam, H. 2011.
2. Phạm Minh Hạc. “Phương pháp tiếp cận hoạt động - nhân cách và giáo dục hiện đại”. Bài giảng tại Hội nghị quốc tế lần II về nghiên cứu lí thuyết hoạt động, tại Phần Lan. 21 - 25/5/1990.
3. Vũ Thị Thúy Hằng. “Một số vấn đề lí luận về giáo dục hành vi văn hóa học tập cho sinh viên các trường đại học sư phạm”. Tạp chí Giáo dục, số 299/2012.

SUMMARY

Under the view of operational and value approach, training and expanding symbolic characters is a significant and practical training method of study cultural behavior for such educated objects as pedagogical university students. The main content of this measure is fostering core nuclear who are individual students, student groups, exemplary students conducting study cultural behavior, then, organizing educational activity forms to replicate these symbolic characters in the whole class, faculties and schools so that such implementation of study cultural behavior becomes popular.